

TEK PARTİ DÖNEMİNDE
SİVAS'TA SİYASAL HAYAT
(1923-1946)

Dr. Serap Taşdemir

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	7
ÖNSÖZ	9
GİRİŞ	11

BİRİNCİ BÖLÜM

MİLLÎ MÜCADELE DÖNEMİNDE SİVAS'TA SİYASAL DURUM	17
---	----

İKİNCİ BÖLÜM

SİVAS'TA CUMHURİYET HALK PARTİSİ ÖRGÜTLENMESİ	37
1. Cumhuriyet Halk Partisi Sivas İli Örgütlenmesi	37
a. Partililerle Memur İlişkileri	49
b. Parti Üyeliği	51
c. Müfettişler	53
d. Çok Partili Yıllarda CHP İl Örgütü Faaliyetleri	58
2. İlçe, Nahiye ve Köylerde CHP Örgütlenmesi	64
a. İlçelerde Örgütlenme	65
b. Nahiyelerde Parti Örgütlenmesi	76
c. Köylerde Parti Örgütlenmesi	77

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

SİVAS'TA MUHALEFET PARTİLERİ	85
1. Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası'nın Sivas Teşkilatı	85
2. Serbest Cumhuriyet Fırkası'nın Sivas Teşkilâtı	91
3. Çok Partili Hayata Geçiş ve Sivas'ta Demokrat Parti Teşkilatı	95

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SİVAS'TA SEÇİMLER	103
1. Genel Seçimler	103
a. İkinci Seçmenler	105
b. Milletvekili Seçimleri	109
2. Belediye Seçimleri	127
a. 1920'li Yıllarda Sivas'ta Belediye Seçimleri	127
b. 1930-1946 Yılları Arası Belediye Seçimleri	132
c. 1946 Yılı Belediye Seçimi	134
d. Belediye Seçimlerinde Yaşanan Sorunlar	137

BEŞİNCİ BÖLÜM

CHP SİVAS TEŞKİLATI İLE DERNEKLERİN İLİŞKİLERİ	141
1. Sivas Halkevi	141
a. Bütçe	143
b. Yöneticiler	144
c. Bina.....	145
d. Kolların Etkinlikleri:	146
<i>Dil, Edebiyat Kolu</i>	147
<i>Kütüphane Kolu</i>	148
<i>Müze ve Tarih Kolu</i>	149
<i>Spor Kolu</i>	149
<i>Köycülük Kolu</i>	150
<i>Halk Dershaneleri ve Kurslar Kolu</i>	152
<i>Sosyal Yardım Kolu</i>	153
<i>Gösteri Kolu</i>	154
<i>Ar (Sanat) Kolu</i>	155
2. CHP'nin Yan Kuruluşları Olarak Diğer Dernekler.....	155
a. Sivas Türk Ocağı	155
b. Kızılay (Hilâl-i Ahmer Cemiyeti).....	158
c. Çocuk Esirgeme Kurumu (Himaye-i Etfal Cemiyeti)	159
d. Türk Hava Kurumu (Türk Tayyare Cemiyeti)	159
e. Yerel Dernekler	160

ALTINCI BÖLÜM

DEVİRİMLERİN SİVAS'TA YANSIMALARI ve YAŞANAN SORUNLAR.....	163
1. Devrimlerin Sivas'ta Yansımaları.....	163
a. Çarşaf, Peçe ve Şapka.....	163
b. Tekke, Zaviye ile ilgili Sorunlar	168
c. Türkçe Ezan	169
2. Sivas'ta Sağlık, Eğitim, Ulaşım ve Vergilerin Uygulanışı	169
a. Sağlık	170
b. Eğitim	171
c. Ulaşım ve Yollar	176
d. Ekonomik Yapı ve Vergiler	180
e. Toprak Sorunu.....	185
SONUÇ	191
BİBLİYOGRAFYA	195

ÖNSÖZ

Bu çalışma, Milli Mücadele hareketinin hemen öncesinden çok partili hayata uzanan dönemde, Sivas şehrinde yaşanan siyasal örgütlenme ve siyasal katılıma ilişkin eğilim ve tepkilerin sonucu olan değişim, dönüşüm ve çağdaşlaşma süreçlerini cümleleştirme niyeti taşımaktadır.

Çağdaşlaşma ve algı değişimi konularında hükümler verirken, birden fazla kuşak arasında yapılacak karşılaştırmalı bilgilere, tercih ve uygulamalara ilişkin alan araştırması nitelikli göstergelere dayanmak gerektiği açıktır. Bu çalışma, o türden çok boyutlu bir araştırma olmak iddiası yerine, Sivas şehrindeki siyasallaşma temsilcilerinin merkezi yönetimle ilişkilerine ait şu gerçeğin büyük fotoğrafını çekme niyetine dayanıyor: Yeni Türk Devletinin Meclis ve icra vekilleri aracılığı ile belirlediği hedeflere ulaştırıcı birer araç olan siyaset kurumu, idare ve yaygın eğitimi kullanarak Sivas şehrinde 25 yıllık süreçte hangi etkilenmelere ve değişimlere yol açtı, hangi açık ve örtülü engellemelerle karşılaştı?

Bu resmin eksiksiz bir şekilde fotoğraflandırılması çok zor olduğu gibi, sisli olmaktan kurtulamayacak yanları ve yönleri bulunduğu da açıktır. Yolların ve iklim değişmelerinin kavşağında bulunan Sivas'ın, ekonomik yaşantılar açısından, hem merkez ve ilçeleri, hem de çevre/komşu illeri etkileyecek bir sürdürülebilir ticari öncülüğü bulunmadı. Sanayi anlamında da, Selçukluyla gelen Sivas kiliminden ve halısından ibaret geleneksel üretimin düzenli pazarlaması olduğu da, öne çıkmış tüccarları bulunduğu da söylenemez. Diğer yandan İttihat ve Terakki kalıntısı olan mahalli şahsiyetlerin olumsuz dirençlerinin sürdüğü; siyaset kurumunun işlevini gereğince anlayanların sayıca az olduğu; okuryazarlık oranının çok düşük bulunduğu, mezhep ve yerlilik-göçmenlik çatışmasına bağlı güç odaklarının cumhurlaşma, çağdaşlaşma savaşçısı olma niyeti taşımadıkları Sivas şehrinde, Türkiye Cumhuriyeti Devletinin/hükümetlerinin her konuda özendirici veya emredici çalışmalarının derhal sonuç vermesi beklenemezdi.

Bu durumlara rağmen, en uzaktaki ilçesi de dâhil, geniş bir alanda varlığını sürdürmeyi hazırlayan şartlar ve eğilimler nelerdir sorusunun cevabını, Sivas'ta yalnızca tek partili dönemin 25 yıllık yapılanmasını, bu yapılanmada, *merkezin/merkezden beklentileri ve gerçekleştirilmeyenleri* örnekler vererek göstermeye çalıştım.

Diğer yandan, gerek 1922-1932, gerek 1933-1942 ve gerekse 1946 yılına kadar uzanan sosyo-politik, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel yapılanmada farklı etkenlerin yer yer tetikleyici, yer yer de engelleyici gücünün ve varlığının sezilmesine rağmen bilimsel bilgiye dönüştürülmesi de kolay değildir. Mezhepler, tarikatlar; mütegalibe ve yoksullar; Kafkasya göçmenleri yerliler; türedi zenginler ile mal, mülk, itibar ve nüfuzunu korumaya çalışanlar; değişim ve dönüşümü doğru algılayıp benimseyenler ile karşı çıkan veya kayıtsız kalanlar vb. gibi çok örtülü bazı etkenin gösterilebilmesi de, zaman içinde zenginleşecek bilgilerle mümkün olacaktır.

Bu çalışma, 1923-1946 yıllarını içine alan yaklaşık 25 yıllık oluşumlar dizisinin az eksikli sıralanması ve ara sonuçlarının sunulması gibi bir niyet taşımaktadır. Başka bir söyleyişle, 1920'li yıllardan 1946'ya kadar uzanan bir zaman içinde, *CHP'nin Sivas'ta, Sivas'ın CHP'si* sorun yumağını ortaya koymaya çalışmaktır.

Bu çalışmamın elinizdeki halini almasında adı aklıma yazılı insanların destek ve teşvikleri var; diğer yandan, metni baştan sona kadar okuyup olumlu katkılar veren Sayın Prof. Dr. İhsan Güneş'e, Sayın Yrd.Doç.Dr. İsmet Görçülü'ye, Sayın Doç.Dr. Gülpınar Akbulut'a, Sayın Doç.Dr. Hakkı Uyar'a, Sayın Rifat Batur'a ve bu çalışmanın kitap halini almasında başta Sayın Ünal Sevinç olmak üzere Siyasal Yayınevi çalışanlarına teşekkür ederim.

İyi niyetli okuyucuların katkıları ve olumlu eleştirilerinin, çalışmanın eksikliklerini ve varsa yanlışlarını gidererek ikinci baskıyı zenginleştireceğine olan inancımla...

Serap Taşdemir
Malatya, 2014

GİRİŞ

Türkiye’de halkın siyasallaşmasının/siyasal hayatın şekillenmesinin geçmişi XIX. yüzyılın ikinci yarısında oluşan Yeni Osmanlılar Cemiyeti’ne kadar uzanır.¹ Aydın ve bürokratlar arasında “Bu devlet nasıl kurtulur?” sorusuna cevap arama işi Yeni Osmanlılardan İttihatçılara, Müdafaa-i Hukukçulara ve onlardan da Cumhuriyet Halk Fırkası/Partisi’ne miras kaldı.²

II. Meşrutiyet dönemi yapılan tüm çalışmalar, toplumu statik yapıdan dinamik yapıya getiremedi. Lütfi Fikri Bey’in ifadesiyle “Efkâr-ı Umumiye”nin yerini “Hassasiyet-i Umumiye” aldı. Cumhuriyet Halk Partisi toplumu büyük değişim ve dönüşümlerin katılımcısı yapmaya yöneldi. Yeni devletin yapılanırma aracı meclis ve hükümet, onların toplum içindeki uzantısı ise CHF/CHP idi. CHP, Sanayileşmesi bulunmayan yoksul memleketi sanayileşmeye istekli kılmaya; köylü toplumu kentlileştirmeye, ümmetten millete geçmeye, ülkeyi çağdaş imkân ve hizmetlerle bezemeye; okuryazarlığı en az on katına çıkarıp bilim ve teknolojinin imkânlarından yararlandırmaya, ülkeyi çağdaşlaştırmaya yönelmişti. Ancak, halkın durumu, eğitim kurumlarının gerek fiziki imkânları, gerek öğretmen ve ders kitabı açılarından olumsuz yapısı; savaşların harabeleştiirdiği yolların ve ticaretin yetersizliği; siyasal algıyı sağlayıcı örgütlü yapılanma eksikliği, Devlet’in de, CHP’nin de istediği hedeflere tümüyle ulaşmasına engel oldu. Bütün bunlara rağmen, istenilen hedeflere tümüyle ulaşılmasa da, toplumsal değişim başlanılan noktanın çok daha ilerisine taşındı.³

Yüzlerce yıldan beri mutlakiyet ile yönetilmiş ve hiçbir demokratik geleneğin yerleşmediği bir coğrafyada demokratikleşme konusunda kısa sürede başarı sağlamak kolay olmasa gerektir. İttihat Terakki Cemiyeti/Partisi’nin temellerini atmaya çalıştığı halde siyasallaşma ölçüleriyle tanımlanan bir algı, duyarlılık, gönüllü örgütlenme oluşturamamışken, bunu Cumhuriyet Devleti’nin derhal sonuçlandırması mümkün olamazdı. Ankara, İstanbul, İzmir ve Bursa şehirlerinin dışında, diğer söyleyişle taşrada siyasal algı ve örgütlenme oluşmasını, bu oluşumun Meclise ve üretilen politika ile uygulamalara yansımalarının istenen çabukluk ve etkililikte gerçekleşmesi de acelecilik olabilirdi.

¹ Birinci Meşrutiyet dönemindeki kısa süreli deneyimin/muhalefetin göz ardı edilmesi kaydıyla.

² Erik Jan Zürcher, “Yıkımın ve Yenilenmenin Mimarları: Kemalist Jenerasyona ve Jön Türklere Dair Bir Grup Biyografi Denemesi”, *Mete Tunçay’a Armağan Kitabı*, İletişim Yayınları, İst., 2007, s. 539-571.

³ Tarık Zafer Tunaya, *Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük*, Cumhuriyet Kitapları, İst., 1997, s. 26-28.

Sivas, eski başkent İstanbul'a göre doğudaki, başkent Ankara'ya göre ise sınırdaşı ve İç Anadolu'daki bir şehir idi. Görünen bu idi; ama Sivas'ın geleneğe bağlı sosyal, kültürel ve ekonomik konumu, hızlı bir değişim ve dönüşüme de, güçlü bir yapılanmaya da, Sivas'ın CHP'sini de, CHP'nin Sivas'ını da oluşturmaya istenilen ölçülerde hazır mıydı?

Tarihi ilkçağlara kadar uzanan Sivas şehri, coğrafi olarak bütün yolların kavşağında bulunması nedeniyle iktisadi, sosyal, kültürel, dini ve siyasi pek çok düşünce ve harekete de geçit verdi.⁴ Mezheplerin, tarikatların, etnik yapılanmaların, bunların gösterdiği derin folklor ve kültür odaklaşmalarının da merkezlerinden biri oldu.⁵

Yerleşim bölgesi olarak köklü bir geçmişe sahip bulunan Sivas ili, tarihi süreç içinde yönetim bölümü ve teşkilat yapısı olarak birçok değişikliğe uğradı.⁶ Klasik dönemde, geniş bir ard bölgenin kendine bağlı olduğu, ciddi bir yerleşik nüfusa sahip idari ve kültürel bir merkez iken, XVI. yüzyıldan itibaren, Osmanlı tımar sisteminin bozulmasıyla birlikte merkezlik özelliğini kaybetti.⁷ Sonraki yıllarda yaşanan sosyo-ekonomik çalkantıların ve bunun doğurduğu isyanların Sivas'taki tahribatı büyüktü. Bu dönemde idari yapıda da bazı düzenlemeler yapıldı. Osmanlı Devleti'nin ilk yıllarında eyalet merkezi olan Sivas, Tanzimat döneminde vilayet sistemine geçilmesi üzerine vilayet oldu. İkinci Meşrutiyet öncesi⁸ ve sonrasında vilayet sınırlarında bazı değişiklikler gerçekleşti.⁹ Ancak idari yapılanmadaki değişimlerin ekonomik yapı üzerinde fazla etkisi olmadı.¹⁰

---

⁴ Ömer Demirel, *Osmanlı Vakıf-Şehir İlişkisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, TTK Yayınevi, Ank., 2000, s. 11-15.

⁵ Bu vesileyle Sivas şehrinin, mesleki ve ticari örgütlenme ve özel eğitim kurumu nitelikli Türk ahiliğinin merkezlerinden biri olduğu konusunun yerince araştırılmamışlığına dikkat çekmeyi gerekli sayıyoruz.

⁶ "Sivas Maddesi", *İslam Ansiklopedisi*, C. 10, Milli Eğitim Basımevi, Ank., 1978, s. 569-577.; Ebubekir Yücel; *Salname-i Vilayet-i Sivas 1907*, Buruciye Yayınları, Sivas, 2007, s. 13-14. 1913 yılındaki idari yapılanma Cumhuriyetin kuruluşuna kadar aynı kaldı. 1922 yılında yapılan yeniden idari yapılanma ile birlikte Sivas vilâyeti içinde bulunan sancaklar il konumuna getirildi. Sivas sancağı içindeki kazalar ilçeye dönüştürüldü. Ramazan Özey, "20. Yüzyılın Başlarında Sivas'ın Tarihi Coğrafyası", *Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri*, Sivas, 2003, s. 136.

⁷ Tekin Şener, "Şehirlilik ve Sivas Şehri", *Altıncı Şehir Sivas*, I/1 (1997), s. 7.

⁸ 1892 ve 1900'de sınırları değişim gösterdi. İkinci Meşrutiyet sonrası ise 1911'de ve 1913'de sınırları farklılaştı. Erol Genç, *Salnamelere Göre Sivas Vilayetinde Dini Ve Sosyal Yapı*, Fırat Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2009, s. 11.; Faruk Aburşu, *Sivas'ta İktisadi ve Sosyal Hayata Bir Bakış (1930-1935)*, İnönü Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1999, s. 24.

⁹ Tuncer Cavlak, *Cumhuriyet Döneminde İdari Taksimat ve Mülki Teşkilat (1923-1950)*, Fırat Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1990.; Gülpınar Akbulut, "Sivas Şehri'nin Tarihi Coğrafyası", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, XXXV/2 (Aralık 2009), s. 212-222.; Yücel; *a.g.e.*, s. 13-14.

¹⁰ Adnan Mahiroğulları, *Seyyahların Gözüyle Sivas*, Acar Matbaacılık, İst, 2001, s. 33.

BİBLİYOGRAFYA

Arşivler

Başbakanlık Cumhuriyet Arşivi
Cumhurbaşkanlığı Arşivi

Resmi Yayın ve Tutanaklar

20 İkteşrin 1940 Genel Nüfus Sayımı, Devlet İstatistik Enstitüsü Yayınları, Ank., 1944.

CHP Halkevleri İdare ve Teşkilat Talimatnamesi, Ank., 1941.

CHP 18 inci Yıldönümünde Halkevleri ve Halkodaları, Ank., 1950.

CHP Teftiş Talimatnamesi, Ulus Basımevi, Ank., 1939.

CHF Üçüncü Büyük Kongre Zabıtları, 10-18 Mayıs 1931, Devlet Matbaası, İst., 1931.

Cumhuriyet Halk Fırkası Nizamnamesi, TBMM Matbaası, Ank., 1927.

Cumhuriyet Halk Partisi Genel Sekreterliği, II. Tamim, 1943 Mebus Seçimi Hazırlık Talimatı, Titaş Basımevi, Ank., 1943.

Cumhuriyetin 18'inci Yıldönümünde Hitabeler ve Konferanslar, Çankaya Matbaası, Ank., 1941.

Cumhuriyetin 50. Yılında Sivas 1973 İl Yıllığı, T.C. İ.B. Sivas Valiliği, 1973.

Emniyet Genel Müdürlüğü, Türkiye'de Siyasi Dernekler II, İçişleri Bakanlığı, Ank., 1950.

Halkevlerinin 1934 Senesi Faaliyet Raporları Hulasası, Ank., 1935.

Köy Enstitüleri Kanunu Layihası, T.C. Maarif Vekilliği, İstanbul, 1940.

Sivas Şehri İmar Planı Raporu, Vilayet Matbaası, Sivas, 1937.

Tahsilin Bugünkü Durumu ve Ana Meseleleri Hakkında Rapor, Maarif Basımevi, İst., 1939.

Türkiye'de Sosyal Hizmet Faaliyetleri, Basın, Yayın ve Turizm Vekâleti, Ank., 1959.

TBMM Zabıt Ceridesi.

TBMM Gizli Celse Zabıtları.

TBMM Tutanak Dergisi.

Gazeteler

Anadolu

Gaye-i Milliye

Hakimiyet-i Milliye
İrade-i Milliye
Kepenek
Kızılırmak
Sivas
Sivas Postası
Son Telgraf
Ülke
Vakit
Vatan

Araştırma Eserleri

- Ağaoğlu, Ahmet, *Serbest Fırka Hatıraları*, İletişim Yayınları, İst., 1994.
- Ahmad, Feroz ve Bedia Turgay Ahmad, *Türkiye'de Çok Partili Politikanın Açıklamalı Kronolojisi 1945-1971*, Bilgi Yayınevi, Ank., 1976.
- Akbal, İsmail, *Milli Mücadele Döneminde Trabzon'da Muhalefet*, Serender Yayınları, Trabzon, 2008.
- Akbıyık, Yaşar, *Milli Mücadelede Güney Cephesi Maraş*, ATAM Yayınları, Ank., 1999.
- Akçiçek, Eren- Mehmet Karayaman, *Atatürk'ün Türk Ocakları'nı Ziyaretleri ve Yaptığı Konuşmalar*, Yy., İzmir, 2007.
- Akgün, Seçil, *General Harbord'un Anadolu Gezisi ve Ermeni Meselesine Dair Raporu*, Kervan Kitapçılık Yayın ve Basımevi, İst., 1981.
- Alkan, Ahmet Turan, *İstiklal Mahkemeleri ve Sivas'ta Şapka İnkılâbı Duruşmaları*, Ötüken Neşriyat, İst., 2011.
- Altun, Şafak, *Atatürk, İnönü, Bayar'ın İktisat Kavgası*, Hayalet Kitap, Yyy, 2008.
- Arıburnu, Kemal, *Sivas Kongresi: Samsun'dan Ankara'ya Kadar Olaylar ve Anılarıyla*, ATAM Yayınları, Ank., 1997.
- Aslanoğlu, İbrahim, *Geçmişten Günümüze Sivas Meşhurları*, C. I-II, Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas, 2006.
- Aşkun, Vehbi Cem, *Sivas Kongresi, İnkılâp ve Aka Kitabevleri*, İst., 1963.
- Atatürk, Kemal, *Nutuk 1919-1927*, Yay. Haz: Zeynep Korkmaz, ATAM Yayınları, Ank., 2006.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri I (1919-1938)*, ATAM Yayınları, Ank., 2006.
- Atatürk'ün Söylev ve Demeçleri III (1918-1937)*, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayını, Ank., 2006.
- Atatürk'ün Tamim, Telgraf ve Beyannameleri*, ATAM Yayınları, Ank., 1991.
- Aybars, Ergün, *İstiklal Mahkemeleri 1920-1927*, C.: I-II, Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir, 1988.
- Ayışığı, Metin, *Kurtuluş Savaşı Sırasında Türkiye'ye Gelen Amerikan Heyetleri*, TTK Yayınları, Ank., 2004.

- Bardakçı, Cemal, *Toprak Davasından Siyasi Partilere*, Işıl Matbaası, İst., 1945.
- Barkan, Ömer Lütfi, *Türkiye’de Toprak Meselesi*, Gözlem Yayınları, İst., 1980.
- Baskıcı, Mehmet Murat, *1800-1914 Yıllarında Anadolu’da İktisadi Değişim*, Turhan Kitabevi, Ank., 2005.
- Başar, Ahmet Hamdi, *Atatürk’le Üç Ay ve 1930’dan Sonra Türkiye*, 2. Bsk., AİTİA Gazetecilik ve Halkla İlişkiler Yüksek Okulu Yayını, Ank., 1981.
- Başel, M. Fahreddin, *Sivas Bülteni*, Kamil Kitab ve Basımevi, Sivas, 1935.
- Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti Tarihi*, Ed.: Temuçin Faik Ertan, Siyasal Kitabevi, Ank., 2011.
- Bayar, Celal, *Ben de Yazdım: Milli Mücadeleye Giriş*, C. 7, Sabah Kitapları, İst., 1997.
- Baykal, Bekir Sıtkı, *Milli Mücadele’de Anadolu Kadınları Müdafaa-i Vatan Cemiyeti*, ATAM Yayınları, Ank., 1996.
- Bıyıklıoğlu, Tevfik, *Atatürk Anadolu’da 1919-1921*, TTK Yayınları, Ank., 1959.
- Bilgen, Deniz, *ABD’li Gözüyle Sivas Kongresi*, Kaynak Yayınları, İst., 2004.
- Birinci, Ali, *Hürriyet ve İtilaf Fırkası*, Dergâh Yayınları, İst., 1990.
- Bleda, Mithat Şükrü, *İmparatorluğun Çöküşü*, Remzi Kitabevi, İst., 1979.
- Boratav, Korkut, *Türkiye İktisat Tarihi 1908-2002*, İmge Kitabevi, Ank., 2004
- Buran, Hasan, *Seçim Sistemleri ve Türkiye İçin Yeni Bir Seçim Sistemi Önerisi*, Siyasal Yayınevi, Ank., 2005.
- Cenik, Salih, *Birinci Mecliste Tokat Milletvekilleri ve Siyasi Faaliyetleri*, ATAM Yayınları, Ank., 2005.
- Coşar, Ömer Sami, *Milli Mücadele Basını*, Gazeteciler Cemiyeti Yayınları, İst., Ty.
- Çakan, Işıl, *Türk Parlamento Tarihinde İkinci Meclis*, Çağdaş Yayınları, İst., 1999.
- Çalapverdi, İhsan, *Sivas-Erzurum Demiryolu İnşaatı 1933-1939*, Divriği Defterleri, İst., 2008.
- Çavdar, Tevfik, *Bir İnkılâbın Günbatımı*, İmge Yayınevi, Ank., T.y.
- Çavdar, Tevfik, *Türkiye’nin Demokrasi Tarihi 1839-1950*, İmge Kitabevi, Ank., 1999.
- Çil, Yücel, *Erzurum Kongresi’ne Katılan Delegeleler*, ATAM Yayınları, Ank., 2005.
- Çoker, Fahri, *Milli Mücadele ve TBMM I. Dönem 1919-1923*, TBMM Vakfı Yayınları, Ank., t.y .
- Çoker, Fahri, *Türk Parlamento Tarihi, IV. Dönem*, TBMM Vakfı Yayınları, Ank., Ty,
- Çolak, İsmail, *Kurtuluş Savaşı’nın Eğitim Kadrosu Kuvayı İlmiye*, Nesil Yayınları, İst., 2008.
- Çufalı, Mustafa, *Türk Parlamento Tarihi TBMM VIII. Dönem (1946-1950)*, TBMM Kültür, Sanat ve Yayın Kurulu Yayınları, Ank., Ty.
- Demirel, Ömer, *Osmanlı Vakıf-Şehir İlişkisine Bir Örnek: Sivas Şehir Hayatında Vakıfların Rolü*, TTK Yayınları, Ank., 2000.

- Demirer, Mehmet Arif, *Lozan'da Petrol Kavgası*, Toplumsal Dönüşüm Yayınları, İst., 2010.
- Duman, Selçuk, *Türk Modernleşme Sürecinde Sivas Halkevi (1933-1951)*, Berikan Yayınevi, Ank., 2008.
- Dursunoğlu, Cevat, *Milli Mücadele'de Erzurum*, Erzurum Kitaplığı, İst., 1998.
- Duru, Orhan, *Amerikan Gizli Belgeriyle Türkiye'nin Kurtuluş Yılları*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İst., 2006.
- Eldem, Vedat, *Harp ve Mütareke Yıllarında Osmanlı İmparatorluğu'nun Ekonomisi*, TTK Yayınları, Ank., 1994.
- Emrence, Cem, *99 Günlük Muhalefet Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İletişim Yayınları, İst., 2006.
- Erdeha, Kamil, *Yüzellilikler Yahut Milli Mücadele'nin Muhasebesi*, Tekin Yayınevi, İst., 1998.
- Ertürk, Hüsamettin, *İki Devrin Perde Arkası*, Sebil Yayınları, İst., 1996.
- Giritlioğlu, Fahir, *Türk Siyasi Tarihinde Cumhuriyet Halk Partisi'nin Mevkii*, C.: 1., Ayyıldız Matbaası, Ank., 1965.
- Goloğlu, Mahmut, *Milli Mücadele Tarihi 1: Erzurum Kongresi*, Türkiye İş Bankası Yayınları, İst., 2008.
- Goloğlu, Mahmut, *Milli Mücadele Tarihi II: Sivas Kongresi*, Türkiye İş Bankası, İst., 2008.
- Gökalp, Ziya, *Fırka Nedir?*, Bilgeoğuz Yayınları, İst., 2010.
- Gökbilgin, Tayyip, *Milli Mücadele Başlarken*, C. 1, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ank., 1959.
- Gökbilgin, Tayyip, *Milli Mücadele Başlarken*, C. 2, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ank., 1965.
- Görgülü, İsmet, *Ana Hatlarıyla Türk İstiklal Harbi*, Kastaş Yayınevi, İst., 1999.
- Grew, John, *İlk ABD Büyükelçisinin Türkiye Hatıraları: Atatürk ve İnönü*, Çeviren: Muzaffer Aşkın, Yeni Gün Haber Ajansı Basın ve Yayıncılık, İst., 2000.
- Gümüş, Sadettin, *Sivas Kongresi*, Sebat Matbaası, Sivas, 1974.
- Günaydın, Ahmet Necip, *Milli Mücadele'de Sivas 108 Gün (2 Eylül-18 Aralık 1919)*, İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas, 2009.
- Güneş, İhsan, *Türk Parlamento Tarihi TBMM V. Dönem (1935-1939)*, TBMM Vakfı Yayınları, Ank., Ty.,
- Güneş, İhsan, *Birinci TBMM'nin Düşünce Yapısı (1920-1923)*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Ank., 1997.
- Güneş, Turan, *Araba Devrilmeden Önce*, Kaynak Yayınları, İst., 1983.
- Güneş, Turan, *Türk Demokrasisinin Analizi*, Derleyen: Hurşit Güneş, Agora Kitaplığı, İst., 2009.
- Güz, Nurettin, *Türkiye'de Basın-İktidar İlişkileri (1920-1927)*, Turhan Kitabevi, Ank., 2008.
- Hasan Tahsin, *Sivas Vilayeti Sıhhi ve İçtimai Coğrafyası*, Hilal Matbaası, İst., 1932.

- Heywood, Andrew, *Siyaset*, editör: Buğra Kalkan, Adres Yayınları, Ank., 2007.
- Hilafet Sevdası Karşısında Milli Hâkimiyet Mücadelesi*, Ord. Prof. Dr. Reşat Kaynar'ın Sunuş Yazısıyla, Yay. Haz.: Prof. Dr. Mehmet Akif Tural, ATAM Yayınları, Ank., 2005.
- İğdemir, Uluğ, *Sivas Kongresi Tutanakları*, Ank., 1999.
- İrade-i Milliye Tıpkı Basım ve Yeni Harflerle*, Buruciye Yayınları, Sivas, 2007.
- Jaeschke, Gotthard, *Kurtuluş Savaşı ile İlgili İngiliz Belgeleri*, TTK Yayınları, Ank., 1986.
- Kabasakal, Mehmet, *Türkiye'de Siyasal Parti Örgütlenmesi 1908-1960*, Tekin Yayınevi, İst., 1991.
- Kansu, Işık, *1908 Devrimi*, İletişim Yayınları, İst., 2002.
- Kansu, Mazhar Müfit, *Erzurum'dan Ölümüne Kadar Atatürk'le Beraber*, TTK Yayınları, Ank., 1968.
- Karabekir, Kazım, *İstiklal Harbimiz*, İst., 1960.
- Karaer, İbrahim, *Türk Ocakları (1922-1931)*, Türk Yurdu Yayınları, Ank., 1992.
- Karpat, Kemal, *Osmanlı'dan Günümüze Kimlik ve İdeoloji*, Mimaş Yayınları, İst., 2009.
- Keskin, Mevhibe Gül, *Milli Mücadele'de İrade-i Milliye Gazetesi*, Yayınlanmamış Eser.
- Keyder, Çağlar, *Dünya Ekonomisi İçinde Türkiye 1923-1929*, Yurt Yayınları, İst., 1993.
- Kırzioğlu, M. Fahreddin, *Bütünüyle Erzurum Kongresi*, C. II, Kültür Ofset, Ank., 1993.
- Kıvılcımlı, Hikmet, *Yol*, Bibliotek Yayınları, İst., 1992.
- Kocabaşoğlu, Uygur, *Kendi Belgeleriyle Anadolu'daki Amerika: 19. Yüzyılda Osmanlı İmparatorluğu'nda Misyoner Okulları*, Arba Araştırma Basın Yayın, İst., 1989.
- Kocahanoğlu, Osman Selim, *Atatürk'e Kurulan Pusu: İzmir Suikastının İçyüzü 1926*, Temel Yayınları, İst., 2005.
- Koç, İ. Ceyhun, *Tek Parti Döneminde Basın İktidar İlişkileri (1929-1938)*, Siyasal Kitabevi, Ank., 2006.
- Koçak, Cemil, *Belgelerle İktidar ve Serbest Cumhuriyet Fırkası*, İletişim Yayınları, İst., 2006.
- Koçak, Cemil, *Türkiye'de Milli Şef Dönemi (1938-1945)*, C. 2, İletişim Yayınları, İst., 2003.
- Kültür Tarihimizde Sivashlı Bir Aile: Sarıhatıpzadeler*, Editör: Alim Yıldız, Buruciye Yayınları, Sivas, 2011.
- Mahiroğulları, Adnan, *Seyyahların Gözüyle Sivas*, Acar Matbaacılık, İst., 2001.
- Mazower Mark, *Selanik: Hayaletler Şehri: Hristiyanlar, Müslümanlar ve Yahudiler (1430-1950)*, Yapı Kredi Yayınları, İst., 2007.
- Meşhur Valiler*, İçişleri Bakanlığı Merkez Valileri Bürosu Yayınları, Ank., 1999.

- Olgun, Kenan, *1908-1912 Osmanlı Meclis-i Mebusanı'nın Faaliyetleri ve Demokrasi Tarihimizdeki Yeri*, ATAM Yayınları, Ank., 2008.
- Orbay, Rauf, *Cehennem Değirmeni Siyasi Hatıralarım*, Truva Yayınları, İst., 2004.
- Öz, Esat, *Otoriterizm ve Siyaset Türkiye'de Tek Parti Rejimi ve Siyasal Katılma*, Yetkin Yayınları, Ank., 1996.
- Özalp, Kazım, *Milli Mücadele 1919-1922*, TTK Yayınları, Ank., 1998
- Özçelik, İsmail, *Milli Mücadele'de Anadolu Basınında Güney Cephesi*, ATAM Yayınları, Ank., 2005.
- Özoğlu, Hakan, *Cumhuriyetin Kuruluşunda İktidar Kavgası: 150'likler, Takrir-i Sükun ve İzmir Suikastı*, Kitap Yayınevi, İst., 2011.
- Öztürk, Kazım, *Türk Parlamento Tarihi TBMM II. Dönem 1923-1927*, TBMM Vakfı Yayınları, Ank., Ty.
- Öztürk, Kazım, *Türk Parlamento Tarihi (1927-1931)*, TBMM Vakfı Yayınları, Ank., Ty.
- Öztürk, Serdar, *Cumhuriyet Türkiyesinde Kahvehane ve İktidar (1930-1945)*, Kırmızı Yayınları, İst., 2005.
- Rauf Orbay'ın Hatıraları (1914-1945), Yay. Haz.: Osman Selim Kocahanoğlu, Temel Yayınları, İst., 2005.
- Sarıhan, Zeki, *Kurtuluş Savaşı Günlüğü I, Açıklamalı Kronoloji, Mondros'tan Erzurum Kongresi'ne (30 Ekim 1918-22 Temmuz 1919)*, Öğretmen Yayınları, Ank., 1986.
- Sarıkoyuncu, Ali, *Milli Mücadele'de Din Adamları*, C. 1-2, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ank., 2007.
- Savcı, Bahri, *Demokrasimiz Üzerine Düşünceler*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayınları, Ank., 1963.
- Selek, Sabahattin, *Anadolu İhtilali*, C. I-II, Kastaş Yayınevi, İst., 2010.
- Sencer, Muzaffer, *Türkiye'de Siyasal Partilerin Sosyal Temelleri*, Geçiş Yayınları, İst., 1971.
- Sevinç, Necdet, *İstiklal Harbi'nde Etnik İhanet*, Bilgeoğuz Yayınları, İst., 2011.
- Sivas Basınında Harf İnkılâbı, Haz.: Burhan Paçacıoğlu, Önder Matbaacılık ve Gazetecilik, Sivas, 1990.
- Sonyel, Salahi R., *Kurtuluş Savaşı Günlerinde İngiliz İstihbarat Servisi'nin Türkiye'deki Eylemleri*, TTK Yayınları, Ank., 1995.
- Soyak, Hasan Rıza, *Atatürk'ten Hatıralar*, Yapı Kredi Yayınları, İst., 2005.
- Sürmeli, Serpil, *Milli Mücadele'de Tekalif-i Milliye Emirleri*, ATAM Yayınları, Ank., 1998.
- Şamsutdinov, A. M., *Mondros'tan Lozan'a Türkiye Ulusal Kurtuluş Savaşı Tarihi 1918-1923*, Doğan Kitapçılık, İst., 1999.
- Şimşir, Bilal, *Malta Sürgünleri*, Bilgi Yayınevi, Ank., 1983.
- Tamer, Aytül, *İrade-i Milliye: Ulusal Mücadelenin İlk Resmi Yayın Organı*, Türkiye Sosyal Tarih Araştırma Vakfı, İst., 2004.
- Tanör, Bülent, *Kurtuluş Kuruluş*, Cumhuriyet Kitapları, İst., 2004.

- Tekeli, İlhan ve İlber Ortaylı, *Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi*, Editör: Ergun Türkcan, Ayyıldız Matbaası, Ank., 1978.
- Tekeli, İlhan ve Selim İlkin, *Uygulamaya Geçerken Türkiye’de Devletçiliğin Oluşumu*, Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Ank., 1982.
- Timur, Taner, *Türk Devrimi ve Sonrası*, İmge Kitabevi, Ank., 2001.
- Toksoy, Nurcan, *Halkevleri: Bir Kültürel Kalkınma Modeli Olarak*, Orion Yayınevi, Ank., 2007.
- Tuksavul, Muammer, *Doğudan Batıya ve Sonrası*, Yy., İst., 1981.
- Tunaya, Tarık Zafer, *Devrim Hareketleri İçinde Atatürk ve Atatürkçülük*, Cumhuriyet Kitaplar, İst., 1997.
- Tunaya, Tarık Zafer, *Türkiye’de Siyasi Partiler 1859-1952*, İst., 1952.
- Tuncer, Hüseyin, Yücel Hacaloğlu ve Ragıp Memişoğlu; *Türk Ocakları Tarihi Açıklamalı Kronoloji 1912-1997*, Türk Ocakları Genel Merkezi, Ank. 1998.
- Tunçay, Mete, *Türkiye Cumhuriyeti’nde Tek Parti Yönetimi’nin Kurulması 1923-1931*, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İst., 2005.
- Turan, Ali Eşref, *Türkiye’de Yerel Seçimler*, İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları, İst., 2008.
- Turan, Murat, *CHP’nin Doğu’da Teşkilatlanması (1923-1950)*, Libra Kitap, İst., 2011.
- Türkiye Tarihi 4: Çağdaş Türkiye 1908-1980*, Yayın Yönetmeni: Sina Akşin, Cem Yayınevi, İst., 2000.
- Türk Parlamento Tarihi TBMM II. Dönem 1923-1927*, TBMM Vakfı Yayınları, Ank., 1994.
- Unbehaun, Horst, *Türkiye Kırsalında Kliyentalizm ve Siyasal Katılım Datça Örneği: 1923-1992*, Ütopya Yayınevi, Ank., 2006.
- Uran, Hilmi, *Meşrutiyet, Tek Parti, Çok Parti Hatıralarım (1908-1950)*, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İst., 2007.
- Ülgener, Sabri F., *İktisadi Çözülmenin Ahlak ve Zihniyet Dünyası*, Derin Yayınları, İst., 2006.
- Ünal, Muhittin, *Kurtuluş Savaşı’nda Çerkeslerin Rolü*, TAKAV Matbaası, Ank., 2000.
- Yasak, İbrahim, *Sivas İli*, Seyran Yayınları, Sivas, 1992.
- Yavuz, Ünsal, *Atatürk İmparatorluktan Milli Devlete*, TTK Yayınları, Ank., 1999.
- Yeşil, Ahmet, *Türkiye Cumhuriyeti’nde İlk Teşkilatlı Muhalefet Hareketi: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası*, Cedit Yayınevi, Ank., 2002.
- Yularkıran, Cevdet R., *Hatıralar: Sivas Valisi Reşit Paşa’nın Hatıraları*, Sivas İli Sanat, Kültür ve Araştırma Vakfı, Sivas, 2002.
- Yücel, Ebubekir; *Salname-i Vilayet-i Sivas 1907*, Buruciye Yayınları, Sivas, 2007.
- Yücel, Serhan, *Demokrat Parti*, Ülke Kitapları, İst., 2001.
- Zürcher, Erik Jan, *Cumhuriyetin İlk Yıllarında Siyasal Muhalefet: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası (1924-1925)*, İletişim Yayınları, İst., 2007.

Zürcher Erik Jan, *Milli Mücadele'de İttihatçılık*, Bağlam Yayınları, İst., 1995.
Zürcher, Erik Jan, *Modernleşen Türkiye'nin Tarihi*, İletişim Yayınları, İst., 2001.

Makaleler

- Ahmad, Feroz -D. A. Rustov, "İkinci Meşrutiyet Döneminde Meclisler: 1908-1918", *Güney-Doğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, Sayı: 4-5 (1975-1976), s. 245-284.
- Akbulut Dursun Ali, "Kumandanlar Toplantısı (16-29 Kasım 1919)", *Sivas Kongresi III. Uluslararası Sempozyumu (2-3 Eylül 2004, Sivas)*, ATAM Yayınları, Ank., 2005, s. 157-167.
- Akbulut, Gülpınar, "Sivas Şehri'nin Tarihi Coğrafyası", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, XXXV/2 (Aralık 2009), s. 212-222.
- Alkan, A. Turan, "İstiklal Mahkemesi'nin Sivas Günleri ve Muhaliflerin Tasfiyesi I", *Tarih ve Toplum Dergisi*, XI/62 (Şubat 1989), s. 18-22.
- Alkan, A.Turan, "İstiklal Mahkemesi'nin Sivas Günleri ve Muhaliflerin Tasfiyesi II", *Tarih ve Toplum Dergisi*, Sayı: 63 (1989), s. 9- 14.
- Alkan, A. Turan, "İstiklal Mahkemesi'nin Sivas Günleri ve Muhaliflerin Tasfiyesi III", *Tarih ve Toplum Dergisi*, XI/64 (Nisan 1989), s. 15-19.
- Aşkun, Vehbi Cem, "İnkılâp Tarihimizi Aydınlatan Bir Hatıra", *4 Eylül*, V/10-26 (1 İlkun 1939), s. 14-15.
- Ayata, Ayşe Güneş, "Kasabada Politika ve Politikacı", *Toplum ve Bilim*, Sayı: 50 (Yaz 1990), s. 97-110.
- Bilgen, Deniz, "Milli Mücadele Aşamasında Amerikalı Gazeteci L.E. Brown'un Türkiye'deki İzlenimleri- Sivas Kongresi'ne Katılması", *Sivas Kongresi I. Uluslararası Sempozyumu 2-4 Eylül 2002 Sivas*, SİSKAV Yayınları, Sivas, 2002, s. 325-408.
- Bozdoğan, Ahmet, "Atatürk Döneminin Dil, Kültür ve Edebiyat Politikalarını Yansıtan Bir Halkevi Dergisi: Ortayayla", *C.Ü. Sosyal Bilimler Dergisi*, XXXI/2 (Aralık 2007), s. 147-156.
- Çapa, Mesut, "Yunanistan'dan Gelen Göçmenlerin İskânı", *Atatürk Yolu Dergisi*, II/5 (1990), s. 49-69.
- Çelik, Recep, "Sivas Kongresi ve Yankıları", *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri 27-30 Ekim 2008*, Sivas Valiliği İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas, 2009, s. 51-84.
- Demirel, Muammer, "Türkiye'de Bosna Göçmenleri", *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, XII/2 (2008), s. 285-306.
- Dervişoğlu, Fatih M., "Milli Mücadele Döneminde Basın ve İrade-i Milliye Gazetesi", *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2/6 (Winter 2009), s. 159-166.

- Duman, Selçuk, "Birinci Dönem Sivas Milletvekilleri ve Siyasi Hayattaki Yerleri", *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri*, C. II, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas, 2009, s. 785-804.
- Duran, Tülay, "Müdafaa-i Hukuk Örgütlerinin Yeniden Güçlendirilmesi ve Düzenlenmesi", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sayı: 32 (Ekim 1987), s.8-13.
- Duran, Tülay, "Müdafaa-i Hukuk Örgütlerinin Yeniden Güçlendirilmesi ve Düzenlenmesi (II)", *Belgelerle Türk Tarihi Dergisi*, Sayı: 33 (Kasım 1987), s. 9-15.
- Durukan, Ayşe ve Türkan Uluşu Uraz, "Cumhuriyetin Kültür Kurumu Olarak Halkevi Binaları", *İTÜ Dergisi/la Mimarlık, Planlama, Tasarım*, VII/1 (Mart 2008), s. 38 49.
- Erdeha, Kamil, "Kurtuluş Savaşı'nda Valiler Sorunu: II Sivas Valiliği", *Mülkiyeliler Birliği Dergisi*, III/22 (1971), s. 42-53.
- Günaydın, Necip, "Milli Mücadele'de Atatürk'ün Temas Kurduğu İlk Sivaslılar", *Cumhuriyet'in 80. Yılında Sivas Sempozyumu (15-17 Mayıs 2003, Sivas)*, Sivas Hizmet Vakfı Yayınları, Sivas, 2003, s. 87-98.
- Günaydın, Necip, "Sivaslıların Erzurum ve Sivas Kongrelerine Katkıları", *I. Ulusal Sivas Sempozyumu: Sivas'ın Dünü Bugünü Geleceği: Tebliğler Kitabı*, Editör: İbrahim Subaşı, Sivas Platformu, İst., 2007, s. 123-151.
- Güneş, İhsan, "Atatürk Döneminde Kamuoyunun Oluşumu (1920-1938)", *Atatürk 4. Uluslararası Kongresi (25-29 Ekim 1999)*, ATAM Yayınları, Ank., 2000, s. 781-798.
- Gürel, Ahmet Turan; "Sivas'ta Karanlıkta Kalan Bir Geçmiş: Sivas Basını", *Revak/94*, (1994), s. 141-153.
- "Halkevi Haberleri", *Ortayayla*, I/4 (Mayıs 1937), s. 36.
- "Halkevi Haberleri", *Ortayayla*, II/12-13 (2. Kanun-1 Şubat 1938), s. 31.
- İlgazi, Abdullah, "İstanbul Hükümeti'nin Tahkikat Raporlarına Göre Şeyh Recep Olayı ve Milli Mücadeleye Etkisi", *Sivas Kongresi I. Uluslararası Sempozyumu 2-4 Eylül 2002*, SİSKAV Yayınları, Sivas, 2002, s. 309-323.
- İnce, Erdal, "Cumhuriyetin İlk Yıllarında Türkiye'de Karayolu Ulaşımına Genel Bir Bakış ve Köyde Ulaşım", *ÇTTAD*, XII/24 (2012 Bahar), s. 171-188
- Kalender, Sevgi Ölmez ve Demet Demiroğlu, "Tarihi Süreç İçerisinde Sivas Kent Meydanının İncelenmesi", *İnönü Üniversitesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, I/3 (2011), s. 355-365.
- Kepenek, Süleyman ve Müjgan Üçer, "Cumhuriyet Döneminin Ünlü Valilerinden Sivas Valisi Süleyman Sami Kepenek (1881-1955)", *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri 27-30 Ekim 2008*, C. II, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas, 2009, s.805-836.
- Keser, Ulvi, Osmanlı'nın Son Dönemi ve Milli Mücadele Öncesinde Sivas; Sosyo-Ekonomik Durumu ve Sivas Kongresi", *Osmanlılar Döneminde*

- Sivas Sempozyumu Bildirileri (21-25 Mayıs 2007)*, İl Kültür Müdürlüğü, Sivas, 2007, s. 593-618.
- Kılınçkaya, M. Derviş, "Erzurum Kongresi'ne İlişkin İki Hatırat", *23 Temmuz Erzurum Kongresi ve Kurtuluştan Günümüze Erzurum I. Uluslar Arası Sempozyumu (23-25 Temmuz 2002, Erzurum)*, ATAM Yayınları, Ank., Ty, s. 231-258.
- Kırkıl, Emin, "Sivas Mebusu Ahmet Şükrü Beyin Meclisi Mebusan'daki Faaliyetleri", *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri (21-25 Mayıs 2007)*, C. 1. , Sivas Valiliği, Sivas, 2007, s. 619-626.
- Kısıklı, Emine, "Millî Mücadele Başlangıcında Mustafa Kemal Paşa'nın Millî Hareketi, İttihat ve Terakki Faaliyetlerinde Uzak Tutma Teşebbüsleri", *Atatürk Yolu Dergisi*, II/ 5 (1990), s. 109-127.
- Kocacık, Faruk - Mehmet Eser, "Kafkasya'dan Anadolu'ya Göçler (Sivas İli Örneği)", *Zeitschrift für die Welt der Türken, ZfWT*, II/1 (2010), s.187-196.
- Koçak, Cemil, "Tek Parti Döneminde CHP Parti Müfettişliği'ne İlişkin Ek Bilgi(ler)", *Mete Tunçay'a Armağan*, İletişim Yayınları, İst., 2007, s. 675-681.
- Koçak, Cemil, "Tek Parti Döneminde Cumhuriyet Halk Partisinde Parti Müfettişliği", *Tarık Zafer Tunaya'ya Armağan*, İstanbul Barosu Yayınları, İst., 1992, s. 459-461.
- Kodaman, Bayram, "XX. Yüzyıl Başında Sivas Vilayeti (1901)", *Türk Tarihinde ve Türk Kültüründe Tokat Sempozyumu*, (II, Tokat, 02-06.07.1986), Şeyhülislam İbn Kemal Araştırma Merkezi, Tokat, 1987, s. 170-183.
- Konukçu, Enver, "Erzurum'dan Sivas'a (29 Ağustos-2 Eylül 1919)", *Sivas Kongresi I. Uluslararası Sempozyumu 2-4 Eylül 2002 Sivas*, SİSKAV Yayınları, Sivas, 2002, s. 97-104.
- Köstüklü, Nuri, "Millî Mücadele'de Şehit Olan Sivaslılar", *Sivas Kongresi I. Uluslararası Sempozyumu 2-4 Eylül 2002 Sivas*, SİSKAV Yayınları, Sivas, 2002, s. 275-282.
- "Köycülerin Şimkürek Köy Gezintileri", *Ortayayla*, II/6-7 (Temmuz-Ağustos 1937), s. 13-17.
- Kuzucu, Kemalettin, "Osmanlıdan Cumhuriyete Şehircilik, Mimari ve Eğitim Anlayışındaki Değişmeler Bağlamında Sivas Kongresi Binasının Tarihçesi", *Atatürk Yolu Dergisi*, Sayı: 37-38 (Mayıs-Kasım 2006), s. 103-125.
- Mahiroğulları, Adnan, "Cumhuriyet'ten Günümüze Sivas'ta Ekonomik Yapı ve İstihdam", *C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, X/1 (2009), s. 175-194.
- Mahiroğulları, Adnan, "Cumhuriyetten Günümüze Sivas Ekonomisi", *1. Ulusal Sivas Sempozyumu Sivas'ın Dünü, Bugünü ve Geleceği: Tebliğler Kitabı*, Sivas Platformu, Sivas, 2010, s.49-63.

- Metinsoy, Murat, "Erken Cumhuriyet Döneminde Mebusların İntihap Dairesi ve Teftiş Bölgesi", *Tarih ve Toplum Yeni Yaklaşımlar*, Sayı: 3 (243), (Bahar 2006), s. 103-169.
- Nusret Kemal, "Köy Seferberliğine Doğru", *Ülkü Dergisi*, I/5 (Haziran 1933), s. 355-361.
- Oğuz, Mustafa, "II. Abdülhamid'e Yerel Yönetimlerde (Sivas, Canik Sancağı) Yapılan Yolsuzluklarla İlgili Sunulan Bir Layiha", *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, X/3, (Aralık 2006), s. 77-108.
- Özey, Ramazan, "20. Yüzyılın Başlarında Sivas'ın Tarihi Coğrafyası", *Cumhuriyetin 80. Yılında Sivas Sempozyumu Bildirileri*, Sivas Hizmet Vakfı Yayınları, Sivas, 2003, s. 133-146.
- Reed, Howard, "1919 Sivas Kongresi Sırasında Amerika'nın Türk Milliyetçileri ve Atatürk'le İlişkileri", *Atatürk'ün Düşünce ve Uygulamalarının Evrensel Boyutları: 2-6 Kasım 1981*, Uluslar arası Sempozyumdan ayrı basım, TTK Yayınları, Ank., 1983, s. 105-106.
- Selvi, Haluk, "İzmir'in İşgali İle İlgili Sivas'tan Çekilen Protesto Telgrafları", *Sivas Kongresi III. Uluslararası Sempozyumu (2-3 Eylül 2004, Sivas)*, ATAM Yayınları, Ank., 2005, s. 63-79.
- "Sivas Sihat ve İçtimai Muavenet İşleri", *Ortayayla*, III/16 (20 Birinci Teşrin 1938), s. 28.
- "Sivas'ta Bir Sanayi Gelişiyor", *Sivasın Sesi*, Özel Sayı: 3 (6 Mayıs 1970), s. 11.
- Sonyel, Salahi R., "İngiliz Belgelerinde Erzurum ve Sivas Kongreleri", *Erzurum ve Sivas Kongreleri Sempozyumu 27-29 Mayıs 2002-Ankara*, Gazi Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Araştırma ve Uygulama Merkezi, Ank., 2003, s. 11-23.
- "Sosyal Yardım Komitesinin Özlü Çalışmaları", *4 Eylül*, VI/11-27 (1 Sonkanun 1940), s. 16.
- Sürmeli, Serpil, "Telgraf Memuru Dursun (Özaltuğ) un Mustafa Kemal Paşa ve Sivas Kongresi'ne Dair İzlenimleri", *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri*, C. II, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas, 2009, s. 581-593.
- Şahin, Enis, "Sivas Kongresi Hazırlıkları ve Sivas Valisi Reşit Paşa", *Sivas Kongresi III. Uluslararası Sempozyumu (2-3 Eylül 2004, Sivas)*, ATAM Yayınları, Ank., 2005, s. 183-214.
- Şekeroğlu, Nevin Alpkaya, "4 Eylül 1919 Sivas Kongresi'nin Perde Arkasındaki Yurtsever", *VI. Uluslar arası Atatürk Kongresi 12-16 Kasım 2007*, ATAM Yayınları, Ank., 2010, s. 1679-1700.
- Şener, Tekin, "Şehirlilik ve Sivas Şehri", *Altıncı Şehir Sivas*, I/1 (1997), s. 7.
- Taşdemir, Serap, "Sivas Halkevi Dergisi: Ortayayla (4 Eylül)", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, XVIII/53 (Temmuz 2002), s. 405-421.
- Tevetoğlu, Fethi, "Atatürk-İttihat ve Terakki", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, V/15 (Temmuz 1989), s. 612-623.

- Toprak, Zafer, "Cumhuriyet, Demiryolu ve Laiklik: Bir "Modernite" Metaforu", *Toplumsal Tarih*, Sayı: 168 (Aralık 2007), s. 26-31.
- Turan, İlter, "Türkiye'de Siyasal Kültürün Oluşumu", *Türkiye'de Politik Değişim ve Modernleşme*, Derleyen: Ersin Kalaycıoğlu, ve Ali Yaşar Sarıbay, Alfa Yayınları, İst., 2000, s. 359-386.
- Tuzcu, Ali, "1935 Yılı İlkbaharında Sivas (Alman Seyyah Lilo Linke'nin Gözünden)", *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri (27-30 Ekim 2008)*, Sivas İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, Sivas, 2009, s. 275-298.
- Unat, Faik Reşit, "Anadolu ve Rumeli Müdafaa-i Hukuk Cemiyeti'nin Kuruluşuna Ait Vesikalar", *Tarih Vesikaları*, I/1 (Haziran 1941), s. 3-6.
- Unbehau, Horst, "1910-1914 Yılları Arasında Kızılırmak Gazetesi (Sivas) Anadolu Taşrasında Kültürel ve edebi Bir Forum", *Kebikeç İnsan Bilimleri İçin Kaynak Araştırmaları Dergisi*, II/17 (2004), s. 5-26.
- Unbehau, Horst, "İrade-i Milliye Gazetesi ve Milli Mücadele Döneminde Sivas Basını Üzerine Gözlemler", *Atatürkçülük ve Modern Türkiye Uluslararası Konferans*, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Yayını, Ank., 1998, s. 487-507.
- Uyar, Hakkı, "Erken Cumhuriyet Döneminden Günümüze İzmir'de Siyasal Partiler, Seçimler ve Seçmen Eğilimleri", *Değişen İzmir'i Anlamak*, (Derleyenler: Deniz Yıldırım-Evren Haspolat), Phoneix Yayınları, Ank., 2010, s. 215-249.
- Uyar, Hakkı, "Tek Parti Döneminde Seçimler", *Toplumsal Tarih*, Sayı: 64 (Nisan 1999), s. 21-31.
- Üçüncü, Uğur, "Son Osmanlı Mebusan Meclisinde Sivas Mebusları", *Osmanlılar Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri (21-25 Mayıs 2007)*, Sivas Valiliği İl Kültür Müdürlüğü, Sivas, 2007, s. 627-645.
- Yaylalı, İ., "Yakın Geleceğin En Güzel Şehri Sivas", *Yayla*, II/27 (1 Nisan 1945).
- Yıldız, Osman, "Kızılırmak Gazetesi ve Türk Ocakları (1925-1928)", *TÜBAR*, XIX (2006-Bahar), s. 523-550.
- Yıldırım, Hüseyin, "İrade-i Milliye", *Atatürk Araştırma Merkezi Dergisi*, VIII/23, (Mart 1992), s.325-330.
- Yılmaz, Sarper, "Varlık Vergisi Uygulamaları ve Sivas'taki Yansımaları", *Cumhuriyet Döneminde Sivas Sempozyumu Bildirileri 27-30 Ekim 2008*, C. I, Sivas 1000 Temel Eser, Sivas, 2009, s. 533-543.
- Yüceer, Saime, "Cumhuriyet Dönemi Çok Partili Hayata Geçiş Sürecinde İlk Girişim: Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası", *Türkler Ansiklopedisi*, C. 16, Yeni Türkiye Yayınları, Ank., 2002, s. 534-545.
- Yüceer, Saime, "Demokrasi Yolunda Önemli Bir Aşama: Türk Kadınına Siyasal Hakların Tanınması", *Uludağ Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, IX/ 14 (2008), s. 131-151.

Zürcher, Erik Jan, "Yıkımın ve Yenilenmenin Mimarları: Kemalist Jenerasyona ve Jön Türklere Dair Bir Grup Biyografi Denemesi", *Mete Tunçay'a Armağan Kitabı*, İletişim Yayınları, İst., 2007, s. 539-571.

Tezler

- Aburşu, Faruk, *Sivas'ta İktisadi ve Sosyal Hayata Bir Bakış (1930-1935)*, İnönü Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Malatya, 1999.
- Bozdoğan, Ahmet, *Türk Ocağının Taşra Mecmuaları*, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 1996.
- Cavlak, Tuncer, *Cumhuriyet Döneminde İdari Taksimat ve Mülki Teşkilat (1923-1950)*, Fırat Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 1990.
- Çetin, Türkan, *Cumhuriyet Döneminde Türkiye'de Köylü Politikası (1923-1950)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1997.
- Demirbaş, Osman, *İttihat ve Terakki Cemiyeti ve Milli Mücadele*, İstanbul Üniversitesi, Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Doktora Tezi, İst., 1999.
- Dölek, Deniz, *Change and Continuity in the Sivas Province, 1908-1918*, Orta Doğu Teknik Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank., 2007.
- Gemici, Filiz, *Milli Mücadele'de Bir Vali: Sivas Valisi Mehmet Reşit Paşa (1868-1924)*, Sakarya Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya, 2007.
- Genç, Erol, *Salnamelere Göre Sivas Vilayetinde Dini ve Sosyal Yapı*, Fırat Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Elazığ, 2009.
- Göl, Hacer, *Milli Mücadele Döneminde Hürriyet ve İtilaf Fırkası*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ank., 2008.
- Güner, Deniz, *1930- 1933 Yılları Arasında Türkiye'deki İrticai Faaliyetler ve Basındaki Yansımaları*, Balıkesir Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir, 2006.
- Kantar, Yeliz, *Osmanlı'dan Günümüze Sivas Belediyesi*, Cumhuriyet Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sivas, 2011.
- Özdiş, Hamdi, *Taşrada İktidar Mücadelesi: II. Abdülhamit Döneminde Trabzon Vilayeti'nde Eşraf, Siyaset ve Devlet (1876-1909)*, Hacettepe Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ank., 2008.
- Sönmez, Turgut, *1925-1961 Yılları Arasında Türkiye'de Giyim Kuşam İle İlgili Düzenlemeler Ve Tepkiler*, Ankara Üniversitesi, Türk İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ank., 2008.
- Şimşek, Ayşe, *Cumhuriyetten Günümüze Sivas'ta Ortaöğretim (1923-1997)*, Karadeniz Teknik Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Trabzon, 2006.

- Taşkesenoğlu, M. Yasin, *Milli Mücadele Döneminde Gençlik Teşkilatları*, Atatürk Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Erzurum, 2007
- Uyar, Hakkı, *Türkiye’de Tek Parti Döneminde İktidar ve Muhalefet (1923-1950)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1998.
- Yıldırım, Hüseyin, *İstiklal Harbinde Sivas (19 Mayıs 1919-23 Nisan 1920)*, Ege Üniversitesi SBE, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İzmir, 1986.
- Yıldırım, Hüseyin, *Cumhuriyet Döneminde Sivas Şehri (1923-1950)*, Dokuz Eylül Üniversitesi Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tarihi Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, İzmir, 1993.
- Yılmaz, Mustafa Emre, *Power Struggle within the National Struggle the Case of Sivas (1919 – 1925)*, Bogaziçi University Atatürk Institute for Modern Turkish History, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İst., 2008.

Ansiklopediler

- Çavdar, Tevfik, “Devralınan Sosyal Hayat”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 3., İletişim Yayınları, İst., T.y..
- Çavdar, Tevfik, “Serbest Fırka”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 8, İletişim Yayınları, İst., Ty,.
- “Halkevleri”, *Türk Ansiklopedisi*, C. 18, MEB Basımevi, Ank., 1963.
- Sezgin, Ömür- Gencay Şaylan, “Terakkiperver Cumhuriyet Fırkası”, *Cumhuriyet Dönemi Türkiye Ansiklopedisi*, C. 8, İletişim Yayınları, İst., 1985.
- “Sivas Maddesi”, *İslam Ansiklopedisi*, C. 10, Milli Eğitim Basımevi, Ank., 1978.

İnternet Kaynakları

- Uyar, Hakkı, “1923’ten Günümüze CHP Tüzükleri Üzerine Genel Bir Değerlendirme”. <http://kisi.deu.edu.tr/hakki.uyar/l.pdf> (erişim tarihi: 18.03.2012)
- Uyar, Hakkı,, *CHP Genel Sekreterliğinin Parti Örgütü ile Yazışmaları: Durmuyalım, Düşeriz!*; <http://kisi.deu.edu.tr/hakki.uyar> (Erişim tarihi: 19.02.2013)
- Uyar, Hakkı, “Cumhuriyetin İlk Yıllarında Manisa’da Eğitim Ve Kültür Hayatına Genel Bir Bakış”, <http://kisi.deu.edu.tr/hakki.uyar/19.pdf>. (erişim tarihi: 19 Şubat 2011)

Görüşme/Söyleşi

- Temel Kitapçı ile söyleşi, 08.02.2013, Ankara.